

Методология за определяне на подпомагането по Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения¹

Определянето на равнищата на подпомагане в България е извършено с помощта на модел за оценка на направените допълнителни разходи и пропуснати ползи, съобразно допустимите и изискуеми дейности в еко схемата. Методологията на изчисленията е в съответствие с Регламент (ЕС) 2021/2115.

Методологичният подход на изчисленията стъпва на конкретизирането и остойностяването на направените допълнителни разходи и пропуснати ползи, произтичащи от поетите задължения, като се вземат предвид определените целеви стойности. Плащането е годишно на хектар допустима земеделска земя. За калкулирането на допълнителните разходи е приложен способа, посочен в член. 31, пар. 7 (б) от Регламент (ЕС) 2021/2115, а именно определянето им като плащания за обезщетяване на активни земеделски стопани или групи от активни земеделски стопани за съвкупността или за част от направените допълнителни разходи и пропуснатите ползи, в резултат от поетите задължения.

Калкулирането и определянето на стойността на производствените и икономически показатели се базира на официални източници на ценова и пазарна информация като Министерство на земеделието - отдел „Агростатистика“ и Национален статистически институт. Използвани са и данни от научно-изследователски разработки и други реферирани публикации, както и експертни оценки, основно там, където липсват официални данни. Ползвана е и базата данни от проектното моделиране, събрана от Центъра за икономически изследвания в селското стопанство – САРА и в Институт по аграрна икономика. Референтният период на стойностите на разходите и на приходите са актуализирани към предходните разчети, с последни налични статистически данни за 2021 и до първото полугодие на 2022 г. за да се направи допълнително преизчисление, с оглед динамичната и променена пазарна и икономическа среда.

Логическата линия на изчисленията, залегнала в методологическия подход за определяне на подпомагането по еко схемата се основава на допускането, че земеделските стопани поемат задължения във връзка с екологичното поддържане на трайните насаждения, посредством практики, които водят до повишени разходи от създаването на азотфиксиращи култури и пропуснати приходи, най-вече при буферните ивици. Поради това, обект на подпомагане би следвало да бъде частта от допълнителните разходи за поетите задължения, която остава непокрита от реализираните допълнителни ползи. В случая на поддържане на тревни буферни ивици към частта от допълнителните разходи за поетите задължения, следва да се добави пропуснатата доходност от брутни маржини, поради намалението на продуктивната площ на насажденията.

Еко схемата надгражда условността (ДЗЕС 5) като изисква поддържането на междуредията на трайните насаждения да бъде с практиката за поддържане на азотфиксиращи култури, което се очаква да има положителен принос върху плодородието на почвата.

¹Преглед и обосновката са направени от проф. Светлана Александрова (УНСС), преизчисляване - доц. Божидар Иванов

Подходът за изчисляване е като компенсаторно плащане, съгласно член 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Включени са следните показатели:

При вариант на засяване и отглеждане на азотфиксиращи култури

Дял на междуредовите пространства в трайни насаждения – нормативно определен коефициент на междуредовата площ от общата площ на парцелите, заети с трайни насаждения (овощни и лозя). Коефициента е изведен посредством използването на технологични карти, коригиран на основа експертни оценки.

Механизирани услуги по подготовка и създаване на азотфиксиращи култури, самостоятелно или в смес с житни или тревни видове – калкулирани са разходите за оран, дисковане, култивиране на площта преди засяване на азотфиксиращи култури самостоятелно или в смес с житни видове. Използвани са данни от СЗСИ и информация от базата данни на Центъра за икономически изследвания в селското стопанство – САРА, съпоставени с експертни оценки.

Разходи за засяване и семена - формирани са от производението на посевната норма за засяване на азотфиксиращите култури и цените на семената. Посевната норма се определя по данни от научни изследвания и технологични карти. Ценовата информация е с източник НСИ. Остойностяването на разходите за механизирана сеитба се основава на данни от Системата за земеделска счетоводна информация, актуализирани на основа експертни оценки и технологични карти.

Разходи за прибиране и поддържане на зеленото торене - калкулирани са разходите за механизирани услуги и труд по поддържането и грижите за азотфиксиращите култури и прилагане на зеленото торене. Изчисленията са направени на основа технологични карти, а остойностяването, посредством информация от СЗСИ и експертни оценки.

Реализирани възможни допълнителни приходи от азотфиксиращи култури – с цел отчитане и на материалните ползи от прилагането на конкретните дейности за отглеждането на култури са взети предвид възможностите за получаване на допълнителна продукция, която може да се реализира като фураж. Допълнителната продукция е определена на основа научни данни за добивите от азотфиксиращи култури, съобразно размера на засятата площ. Остойностяването е извършено по действащи пазарни цени, отчетени от НСИ и коригирани по експертен път.

Алгоритъмът за изчисляване на компенсаторното плащане е представен в таблица 1.

Таблица 1. Алгоритъм за определяне на компенсаторно подпомагане по направление „Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните (Еко схеми)”, специфицирана като „Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения” (засяване и отглеждане на азотфиксиращи култури)

Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения (засяване и отглеждане на азотфиксиращи култури)			
Дял на междуредовите пространства в трайните насаждения	1	коефициент	0,70

Механизирани услуги по подготовка и създаване на азотфиксиращи култури, самостоятелно или в смес с житни или тревни видове	2	лв/ха	320,00
Разходи за засяване и семена	3	лв/ха	640,00
Разходи за прибиране и поддържане на зеленото торене	4	лв/ха	190,00
Реализирани възможни допълнителни приходи от азотфиксиращите култури	5	лв/ха	60,00
Компенсаторно плащане на хектар за поддържане на трайни насаждения чрез едногодишни азотфиксиращи култури	$6=(2+3)/5+4-5)*1$	лв/ха	225,40
	7=6/1,9558	евро/ха	115,25

При вариант на поддържане на буферни ивици

Създаване на тревни буферни ивици по контурите на парцелите – изчислен е коефициент на площта, заета от тревни буферни ивици от общата площ на парцела с трайни насаждения. Използвана е информация от технологични карти, обобщена чрез експертни оценки.

Еднократни разходи по създаване на буферни ивици – калкулирани са разходите за механизирани обработка на почвата (оран, дисковане, култивиране на площта), както и разходите за засяване и за семена. Използвани са данни от СЗСИ и информация от базата данни на Центъра за икономически изследвания в селското стопанство – САРА, съпоставени с експертни оценки. Посевната норма на семената е определена по данни от научни изследвания и технологични карти. Ценовата информация е с източник НСИ. Остойностяването на разходите за механизирани сеитба се основава на данни от Системата за земеделска счетоводна информация, актуализирани на основа експертни оценки и технологични карти. Калкулирана е само частта от еднократните разходи, които следва да се вложат на 10% от площта.

Разходи за прибиране и поддържане на зеленото торене – калкулирани са разходите за механизирани услуги и труд по поддържането и грижите за прилагане на зеленото торене. Изчисленията са направени на основа технологични карти, а остойностяването, посредством информация от СЗСИ и експертни оценки.

Реализирани възможни допълнителни приходи от култури – Допълнителната продукция е определена на основа научни данни за добивите от култури съобразно размера на засятата площ. Остойностяването е извършено по действащи пазарни цени, отчетени от НСИ и коригирани по експертен път.

Пропуснатата доходност от брутни маржини при трайни насаждения – Оценява се пропуснатата доходност от непродуктивната площ, употребена за създаването на буферни ивици. Брутните маржини представляват разликата от пазарните брутни приходи и производствените (променливи) разходи, изчислени за референтни овощни култури (ябълки, праскови, череши). Използвани са данни от Системата за земеделска

счетоводна информация, данните за цени на производител на НСИ и технологични карти.

Алгоритъмът за изчисляване на компенсаторното плащане е представен в таблица 2.

Таблица 2. Алгоритъм за определяне на компенсаторно подпомагане по направление „Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните (Еко схеми)”, специфицирана като „Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения” (поддържане на буферни ивици)

Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения (поддържане на буферни ивици)			
Създаване на тревни буферни ивици по контурите на парцелите	1	коэффициент	0,10
Еднократни разходи по създаване на буферните ивици	2	лв/ха	960,00
Разходи за прибиране и поддържане на зеленото торене	3	лв/ха	190
Реализирани възможни допълнителни приходи от култури	4	лв/ха	60,00
Пропуснатата доходност от брутни маржини при трайни насаждения	$5=(2/5+3-4)$	лв/ха	975,00
Компенсаторно плащане на хектар за поддържане ивици по крайщата на трайни насаждения	$6=5*1$	лв/ха	129,70
	$7=6/1,9558$	евро/ха	66,32